

УДК 378

Валентина СВИСТУН,

доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ

Макодзей Людмила Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент Київського інституту інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА», м. Київ

ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. В статті представлено орієнтації на розвиток та підтримку полікультурної освіти основних міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи, Європейська комісія, Організація економічного співробітництва та розвитку. Акцентовано увагу на понятті «глобальна компетентність», запропоноване Організацією економічного співробітництва та розвитку, а також на розмежуванні понять «мультикультуралізм», «міжкультурність» й «полікультурність». Здійснено сутнісний аналіз визначень зарубіжних науковців поняття «полікультурна компетентність», що засвідчив його складність та багатогранність, а також однаковість дослідників у тому, що це: «здатність» та «якість». Представлено авторське визначення полікультурної компетентності фахівця аграрної галузі як новоутворення, що, формуючись і розвиваючись, набуває внутрішньої визначеності й стає якістю особистості; особистість, оволодіваючи професійною діяльністю в аграрній галузі, стає суб'єктом діяльності й набуває здатності ефективно взаємодіяти у професійному середовищі з представниками різних культурних груп й виконувати професійні функції в полікультурному соціумі.

Ключові слова: полікультурна освіта, глобальна компетентність, полікультурність, полікультурна компетентність

Актуальність дослідження. У сучасному глобалізованому світі постійна взаємодія носіїв різних культур прискорюється та стає звичним явищем. Різні культури проникають одна в одну, відбувається взаємне збагачення національних культур. Тому здатність працювати в полікультурному соціумі, в якому відбувається життєдіяльність

представників різних соціально-економічних, етнолінгвістичних середовищ, стає нині професійною потребою для фахівців аграрної галузі. Закономірно, що в умовах полікультурного суспільства, тісної взаємодії представників різних культур однією з умов особистісно-професійного зростання фахівця-аграрника, його високого рівня професіоналізму є розвиток полікультурної компетентності.

«Ідея компетентності проявляється тоді, коли до результатів роботи висуваються соціокультурні суспільні вимоги» [6]; а це означає, що вихідним пунктом підготовки майбутніх фахівців-аграрників є реальна потреба формування у них полікультурної компетентності з урахуванням національних традицій, які мають стійкий вплив на мислення селян, а також з урахуванням процесів розвитку світової науки, техніки, економіки й культури [5].

Полікультурність є засадничим принципом побудови якісно нової системи освіти в Україні – повага і прийняття культурного розмаїття в суспільстві, не «злиття», а співіснування діалогічного типу без втрати кожним з представників соціуму своєї національної та культурної ідентичності веде до духовного, культурного та матеріального збагачення соціуму [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій за окресленою проблематикою засвідчив, що, незважаючи на наявність праць науковців з проблеми формування полікультурної компетентності у майбутній фахівців у процесі професійної підготовки (Л. Воротняк, О. Гуренко, О. Дем'яненко, Р. Кравець, В. Кузьменко, Т. Плачинда, Д. Попова, І. Соколова, Л. Чередниченко), питання зарубіжних підходів до полікультурної освіти потребує додаткових досліджень. У зв'язку з цим, **метою** нашої статті є розгляд зарубіжних підходів до полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі через призму полікультурної освіти.

Виклад основного матеріалу. Останні десятиліття в Європі та світі

характеризуються значними суспільними змінами, які є результатом глобальних соціально-політичних процесів. Сучасна глобалізація характеризується низкою таких суттєвих ознак, як-то: створення нових і розширення існуючих соціальних полів і зв'язків, які перевищили традиційні політичні, економічні, культурні та географічні кордони; розширення та посилення суспільних відносин, видів діяльності та взаємозв'язку; виникнення глобалізації не тільки на об'єктивному, матеріальному рівні, але й за участю суб'єктивної площини людської свідомості; посилення та прискорення соціального обміну та суспільної діяльності [19]. У зв'язку з цим виникають міжкультурні ситуації, коли людина стикається з іншою культурою, яка відрізняється від власної. Такі міжкультурні зустрічі можуть включати фахівців з різних країн, регіонів, мовних середовищ тощо. Міжкультурна взаємодія відбувається, коли сприймаються культурні відмінності й стають важливим у зв'язку з професійною ситуацією чи особисту орієнтацію у ставленні до особи. У таких ситуаціях актуальним постає питання формування полікультурної компетентності, яка дозволяє взаємодіяти, спілкуватися та розуміти один одного.

Сьогодні розвиток та підтримка полікультурної освіти здійснюється основними міжнародними організаціями, серед яких ООН, Рада Європи, Європейська комісія, Організація економічного співробітництва та розвитку. Вважається, що саме ці інституції влади є головними у світі і концепція полікультурної освіти базується на їхніх орієнтаціях.

Так, в Загальній декларації прав людини, прийнятій Організацією Об'єднаних Націй зазначено, що освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особистості та зміцнення поваги до прав людини та основних свобод. Вона сприятиме розумінню, толерантності та дружбі між усіма націями, расовими та релігійними групами та сприятиме діяльності Організації Об'єднаних Націй з підтримання миру (Стаття 26).

Зважаючи на актуальність розвитку освіти, вперше вона стає однією

з 17 глобальних цілей розвитку до 2030 року, які приймається на засіданні Генеральної Асамблеї ООН у вересні 2015 року та яких дотримуються всі країни світу. Згідно з декларацією одна з цілей спрямована на забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж життя, серед детальних завдань якої зазначено про те, щоб до 2030 року забезпечити здобуття знань і навичок, необхідних для сприяння сталому розвитку, у тому числі шляхом навчання з питань сталого розвитку та сталого способу життя, прав людини, гендерної рівності, пропаганди культури миру та ненасильства, громадянства світу й усвідомлення цінності культурного різноманіття і вкладу культури в сталий розвиток [7].

Також Рада Європи, як один з авторитетних органів у галузі освіти, започаткувала низку ініціатив з розвитку міжкультурної освіти. Еволюцію матеріалів, пов'язаних з міжкультурною освітою, можна розглядати як вираження еволюції політики освіти в Раді Європи.

Так, у 2003 році в Афінах європейські міністри освіти підкреслили роль міжкультурної освіти і головний внесок Ради Європи в підтримку і розвиток єдності й різноманіття європейських суспільств і настійно закликали Раду зосередити свою програму діяльності на якість освіти як відповідь на виклики, пов'язані з різноманітністю наших суспільств, шляхом здійснення освітніх реформ через впровадження демократичного навчання і міжкультурної освіти. Державам-членам було запропоновано представити міжкультурний вимір в їхній освітній політиці. Навчитися жити разом в багатокультурних суспільствах визначається як головна мета міжкультурної освіти.

У плані дій, прийнятому на третьому саміті голів держав і урядів держав-членів Ради Європи у Варшаві (травень 2005 р.), особлива увага приділяється ролі освіти в побудові більш гуманної та всеосяжної Європи. Основою цього має бути освіта для демократичного громадянства, що

засноване на правах людини, міжкультурній освіті, збереження культурної різноманітності та заохочення міжкультурного діалогу [14].

З того часу було ініційована низка проектів, які стосувалися, зокрема, релігійного аспекту міжкультурної освіти, політики та практики викладання соціально-культурного розмаїття, а також міжкультурної освіти та обмінів між студентами. Рада Європи розробила практичний інструмент для вимірювання впливу міжкультурної взаємодії [14].

Не можна залишити без уваги і Європейську комісію, яка також сприяє розвитку міжкультурної освіти. Міжкультурний досвід є невід'ємною частиною багатьох ініціатив в області мобільності, які Комісія заохочує і підтримує, наприклад, програма ERASMUS для студентів університетів. Реальність таких обмінів демонструє, що міжкультурна компетентність є необхідною передумовою для їхнього успіху як в академічному, так і в особистому плані.

«Європейський рік міжкультурного діалогу» (2008 р.), оголошений Європейським Парламентом та державами-членами Європейського Союзу, уможливив міжсекторальне співробітництво і розвиток ініціатив, які об'єднують різні спільноти і соціальні групи, наближаючи їх до міжкультурного діалогу. Подальша мета цього року полягала в зміцненні актуалізації міжкультурного діалогу в рамках програм Європейської комісії та їх учасників [11].

Вагомий внесок у підтримання розвитку полікультурної освіти вкладає Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Сьогодні ОЕСР створює рамку для формування того, чому навчати молодь до 2030 року. Виникаючі рамки ОЕСР 2030 можуть бути візуалізовані таким чином:

Рис 1. Рамки Організації економічного співробітництва та розвитку до 2030 [13]

ОЕСР пропонує визначення глобальної компетентності, яке є новим і складним. Глобальна компетентність – це здатність аналізувати глобальні та міжкультурні проблеми критично і з різних точок зору, розуміти, як відмінності впливають на сприйняття, думки й ідеї про себе та інших, а також брати участь у відкритій, належній і ефективній взаємодії з іншими людьми з різних верств суспільства на основі спільної поваги до людської гідності. У визначенні термін «відкритий» означає, що всі учасники взаємодії демонструють чутливість, цікавість і готовність взаємодіяти з іншими людьми й їхні перспективи; «належний» означає, що всі учасники ситуації однаково задоволені тим, що взаємодія відбувається в рамках очікуваних культурних норм; і «ефективний» означає, що всі учасники можуть досягти своїх цілей у взаємодії.

Згідно з визначенням, глобальна компетентність – це багатовимірна область навчання, що охоплює три аспекти, необхідні для забезпечення продуктивних і поважних відносин з людьми з різних культур. Цими вимірами є знання і розуміння, навички і відносини. Таким чином, глобальна компетентність може інтерпретуватися як всеосяжна система відліку, що охоплює безліч когнітивних і некогнітивних компонентів, опосередкованих і обмежених переконанням в тому, що різноманітність слід цінувати до тих пір, поки воно не порушує людську гідність. Таким чином, оцінка людської гідності і оцінювання культурного розмаїття є

важливими елементами процесу розвитку, що веде до глобальної компетентності.

Глобальна компетентність має чіткі, практичні результати. Глобально компетентна людина приносить свої знання, розуміння, навички, ставлення та цінності, щоб працювати з іншими людьми для вирішення глобально актуальних проблем та покращення колективного благополуччя нинішніх і майбутніх поколінь [13].

Розглядаючи діяльність міжнародних організацій у напрямі розвитку полікультурної освіти, актуальним постає також розмежування понять мультикультуралізм, міжкультурність, полі культурність.

Мультикультуралізм загалом відноситься до природного стану суспільства, який не може не бути різноманітним, а саме багатомовним, багатоетнічним тощо. Це конкретне значення підкреслює порівняльний вимір мультикультуралізму, співіснування різних сутностей, які можуть виявлятися як такі в загальній публічній сфері (наприклад, у мультикультурному суспільстві). Хоча мультикультуралізм підкреслює наявність різних спільнот у суспільстві, плюрикультурність означає інтеграцію індивідуальних аспектів інших культур. Інтенсивне соціальне змішання різних груп, що зараз виявляється, означає, що традиційні поняття гомогенності (національні, культурні, релігійні тощо) починають розчинятися.

Міжкультурність – це активний вимір різноманітності. Крім мультикультуралізму та плюрикультурності, це передбачає взаємодію окремих осіб, груп та громад. «Як інструмент вивчення демократії, міжкультурна освіта цілеспрямовано створює такі ситуації обміну, взаємовпливу та культурного взаємного запліднення. Його мета – посилити різноманітність та складність через постійний культурний динамізм» (Рада Європи 2003: 28).

Міжкультурність підкреслює інтерактивний вимір груп та їхню

здатність будувати спільні проекти, брати на себе спільні обов'язки та створювати спільні ідентичності. Відповідно до Fennes і Hargood (1997, цитована в Раді Європи 2003: 34), міжкультурність є, в основному, творчим процесом.

У навчальному контексті важливо зазначити, що міжкультурність впливає як на «інше», так і на «себе». Крім знань про інші культури, міжкультурність також включає краще розуміння власної культури в світлі різних систем відліку (Рада Європи 2003: 34).

Мультикультуралізм та міжкультурність у сфері освіти є дві окремі ідеї. За традицією існували два підходи: полікультурна освіта та міжкультурна освіта. Багатокультурна освіта використовує вивчення інших культур, з метою отримання прийняття цих культур чи принаймні толерантності до них. Міжкультурне навчання має на меті вийти за межі пасивного співіснування, досягнення розвиненого та сталого способу життя багатогалузевих товариств через створення розуміння, поваги та діалогу між різними культурними групами (ЮНЕСКО 2007: 18).

Слід зазначити, що в багатокультурному середовищі групи не завжди мають фіксовану та однорідну культурну ідентичність, яку слід поважати та захищати своєю оригінальністю, але «навчитися жити разом» може також означати розвиток та посилення плюралістичних засад в таких групах. Це також може означати, що взаємовплив та адаптація між різними групами – «навчання одне від одного» – може і, можливо, відбудеться в сприятливих умовах, що створюються через міжкультурну освіту.

Міжкультурне навчання – це більше, ніж зустріч з іншою культурою, і це більше, ніж культурний шок. Міжкультурне навчання базується на припущенні, що культурний розвиток завжди є результатом взаємодії різних культур. Міжкультурне навчання базується на готовності взаємодії з продуктивними культурами інших країн, для підвищення обізнаності про власну культуру, здатності релятивізувати власну культуру з іншими

культурами та вивчати нові способи співіснування та співпраці з ними. Це не лише сукупність знань та навичок (наприклад, як спілкуватися, як привітати, як їсти), а також стан духу, який розвиває більшу здатність до толерантності та неоднозначності, відкритість до різних цінностей та поведінки. Це не завжди означає прийняття різних цінностей як власних, але набуває гнучкості їх бачити, як вони знаходяться в контексті іншого культурного фільтра, а не через власний етноцентр [14].

Настанови ЮНЕСКО (2007: 32) встановлюють три загальні принципи міжкультурної освіти, які можуть слугувати комплексними цілями у формуванні полікультурної компетентності:

принцип I: міжкультурна освіта поважає культурну ідентичність суб'єкта учіння шляхом забезпечення культурно відповідної та чутливої якості освіти для всіх;

принцип II: міжкультурна освіта надає кожному суб'єкту учіння культурні знання, уміння та навички, необхідні для досягнення активної та повноцінної участі в суспільстві;

принцип III: міжкультурна освіта надає всім суб'єктам учіння культурні знання, настанови та навички, які дозволяють їм поважати, розуміти та сприяти солідарності між індивідами, етнічними, соціальними, культурними та релігійними групами та націями [14].

На думку Д. Коларусо, полікультурна освіта покликана створити основу для вивчення, аналізу, систематизації і розуміння загальноприйнятих мультикультурних ідеалів людської гідності, соціальної справедливості та кроскультурного порозуміння [10].

Дослідники Й. Болтен, А. Вірлахер, Й. Ленхофф, М. Травні, Ш. Ратьє, В. Фішер, В. Хинц-Роммель, М. Шенхут, І. Штрауб та ін. також вважають, що полікультурна освіта спрямована на формування полікультурної компетентності [3].

Здатність працювати в полікультурному соціумі, в якому відбувається

життєдіяльність представників різних соціально-економічних, етнолінгвістичних середовищ, стає нині професійною потребою для фахівців аграрної галузі. Закономірно, що в умовах полікультурного суспільства, тісної взаємодії представників різних культур однією з умов особистісно-професійного зростання фахівця-аграрника, його високого рівня професіоналізму є розвиток полікультурної компетентності [4].

Згідно з дефініцією Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction –IBSTPI) поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або діяльності [18].

Г. Ауернхаймер, Й. Болтен, Ш. Ратьє вказують на те, що в даний час в європейському науково-педагогічному співтоваристві має місце дискусія про концепцію полікультурної компетентності та визначення даного поняття [9, с. 81].

Досліджуючи міжнародні підходи до визначення поняття полікультурної компетентності в сучасній педагогічній науці, І. Іванюк зазначає, що «в Декларації щодо полікультурної освіти у новому європейському контексті рекомендовано розпочати дослідження понять на тему полікультурної освіти з метою пристосування термінології та чіткого визначення змісту й контексту полікультурної освіти. Ця рекомендація досі залишається актуальною, оскільки в питанні термінології немає єдності серед зарубіжних та українських науковців та освітян щодо змісту та практичного наповнення понять, що потребує подальшого дослідження, що безпосередньо стосується поняття «полікультурна компетентність» [1].

В зарубіжній науково-дослідній літературі існує декілька визначень

полікультурної компетентності та її складових. Деякі автори, наприклад В. Херцог, визначають полікультурну компетентність як специфічну для певної культури, інші, до яких відносяться А. Вірлахер, Й. Ленхофф, говорять про її універсальний характер для будь-яких культур. Г. Лінк та І. Новю ототожнюють полікультурну компетентність з соціальною [16]. Й. Болтен визначає полікультурну компетентність як «загальну діяльнісну компетентність з «полікультурним префіксом» [9]. А. Фантіні розглядає полікультурну компетентність як «... комплекс здібностей, необхідних для ефективного і належного використання при взаємодії з іншими людьми, які лінгвістично і культурно відрізняються від самого себе» [12]. Для Я. Бейджіна полікультурна компетентність – це міжкультурна обізнаність, яка має пройти три етапи становлення (перетворення): знання, розуміння та уміння, що необхідно для налагодження гармонійного співіснування із різними людьми у різноманітних соціумах [8, с. 209].

А. Томас визначає полікультурну компетентність як здатність «допомогти формувати процес міжкультурної взаємодії таким чином, щоб уникнути або контекстуалізувати непорозуміння, й в той же час створювати можливості для вирішення спільних проблем таким чином, щоб це було прийнятним і продуктивним для всіх учасників. Дослідник вважає, що «Полікультурна компетентність проявляється у здатності визнавати, поважати, цінити та продуктивно використовувати – у власній та інших культурних умовах і детермінантах – сприйняття, судження, відчуття та дії з метою створення взаємної адаптації, толерантності до несумісності й розвитку синергетичних форм співпраці, життя разом й ефективних моделей орієнтації по відношенню до інтерпретації та формування світу» [20, с. 143]

М. Шонхут пропонує визначення полікультурної компетентності як здатність «в рамках міжкультурного контексту встановити контакт у відповідний спосіб і створити умови, які є прийнятними для вільного

вираження та ефективного обміну думками всіх учасників» [17]. М. Ракотомена вважає полікультурну компетентність набором якостей, необхідних для успішної взаємодії в групі осіб з різними культурами, які базуються на знаннях, можливостях, компетентностях й психологічних та емоційних ресурсах [15].

Теоретичний аналіз джерел дозволяє констатувати існування різних поглядів щодо вищезазначеного поняття. Більшість науковців визначає полікультурну компетентність як здатність [10, 20, 17], а також як міжкультурну обізнаність [8], набір якостей [15] й комплекс здібностей [12]. Враховуючи визначення й ознаки полікультурної компетентності запропоновані дослідниками, пропонуємо своє бачення полікультурної компетентності фахівця аграрної галузі як *новоутворення*, що, формуючись і розвиваючись, набуває внутрішньої визначеності й стає *якістю* особистості; особистість, оволодіваючи професійною діяльністю в аграрній галузі, стає суб'єктом діяльності й набуває *здатності* ефективно взаємодіяти у професійному середовищі з представниками різних культурних груп й виконувати професійні функції в полікультурному соціумі.

Тенденції розвитку аграрної галузі свідчать про те, що в глобальному масштабі єдиним шляхом її прогресу є інтеграція у світове економічне співтовариство, розвиток міжкультурних зв'язків, що, відповідно, підвищує вимоги до професійного рівня майбутнього фахівця аграрної галузі, який має продуктивно співпрацювати з іноземними партнерами – представниками різних культур, прибічниками різних стилів професійної діяльності, бути компетентним відповідно до вимог сучасного професійного багатокультурного середовища. Тому полікультурна компетентність сучасного фахівця аграрної галузі стає невід'ємною складовою його професійної компетентності.

Таким чином, аналіз наукової літератури свідчить про те, що поняття

й зміст полікультурної компетентності активно вивчається зарубіжними дослідниками, як необхідна умова успішної інтеграції у світовий соціум, ефективної участі у міжкультурній комунікації й уникнення негативних впливів глобалізації.

Використана література

1. Іванюк І.В. Міжнародні підходи до визначення поняття полікультурної компетентності в сучасній педагогічній науці / І.В. Іванюк // Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали метод. семінару 3 квіт. 2014 р.: [у 2 ч.] – Ч.1 / Нац. акад. пед. наук України; [редкол. : В.Г. Кремень (голова), В. І. Луговой (заст. голови), О. І. Ляшенко (заст. голови) та ін.]. – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 370 с. – С. 140–146.

2. Плачинда Т. Полікультурна компетентність як чинник успішної професійної діяльності [Електронний ресурс] / Т. Плачинда // Вісник Національної академії державної прикордонної служби України. Педагогіка. – 2016. – Вип. 5. – Режим доступу до ресурсу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_5_14/.

3. Попова Д.А. Педагогічні аспекти формування полікультурної компетентності як складової професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму [Електронний ресурс] / Д.А. Попова // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. — 2014. – Вип. 2. – С. 189–198. – Режим доступу до ресурсу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppog_2014_2_28/.

4. Свистун В.І. Сутнісний аналіз поняття «полікультурна компетентність фахівця аграрної галузі» [Електронний ресурс] / В.І. Свистун // Теорія і методика професійної освіти, 2017. – № 12 (1). – Режим доступу до ресурсу : <http://tmpo.ivet-ua.science/images/Vol.12/Svystun.pdf/>.

5. Свистун В.І. Управлінська компетентність фахівців-аграрників: сучасні тенденції та основні напрями формування / В.І. Свистун // Теорія і практика управління соціальними системами: що квартал. наук.-практ. журнал. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2005. – № 2. – С. 103–110.

6. Современные подходы к компетентностно-ориентированному образованию: материалы семинара / под ред. А.В. Великановой. – Самара : Изд-во Профи, 2001. – 60 с.

7. 17 Goals to Transform Our World [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу :: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/education/>.

8. Baijin Y. Cultural Context of Learning: East Meets West / Yang Baijin. – Hamburb: Adelaide Press, 2002. – 296 p.

9. Bolten J. Hiterkulturelle Kompetenz.UTB – Handbuch der Medien- und Kommunikationswissenschaften / J.Bolten. – Opladen: Verlag Barbara Budrig, 2006.
10. Colarusso D. Teaching English in the Global Age: Cultural Conversations / Dana Colarusso. – Toronto : University of Toronto, 2009. – 245 p.
11. European Year of Intercultural Dialogue [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : https://en.wikipedia.org/wiki/European_Year_of_Intercultural_Dialogue.
12. Fantini A.E. (2006). Exploring and assessing intercultural competence [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=worldlearning_publications.
13. Global competency for an inclusive world [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>
14. Josef Huber. Intercultural competence for all : Preparation for living in a heterogeneous world / J. Huber. – Council of Europe. – Pestalozzi Series, № 2. – 125 p.
15. Rakotomena M.H. (2005). Les ressources individuelles pour la compétenceinterculturelle individuelle. In Revue internationale sur le travail el la société.
16. Rathje S. Interkulturelle Kompetenz – Zustand und Zukunft eines umstrittenen Konzepts / S. Rathje. – Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht, 2006.
17. Schonhuth M. (2005) Glossar Kultur und Entwicklung: Ein Vademecum durch den Kulturdschungel. Trier: Trierer Materialien zur Ethnologie.
18. Spector J. Michael-de la Teja, Ileana. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. – P. 1-3
19. Steger M.B. Globalization / M. Steger / Oxford, UK: University Press, 2013. – 151 p.
20. Thomas A. (2003). Interculturalcompetence: Princilpes, problems, concepts. Erwagen, Wissen, Ethik, 14 (1), 137-150.

Валентина Ивановна Свистун,

доктор педагогических наук, профессор, ведущий научный сотрудник
Национальный университет имени Ивана Черняховского, г. Киев

Людмила Ивановна Макодзей,

кандидат педагогических наук, доцент Киевского института
интеллектуальной собственности та права НУ «ОЮА», г. Киев

ЗАРУБЕЖНЫЕ ПОДХОДЫ К ПОЛИКУЛЬТУРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ АГРАРНОГО ОТРАСЛИ

Аннотация. В статье представлены ориентации на развитие и поддержку поликультурного образования основных международных организаций, таких как: ООН, Совет Европы, Европейская комиссия, Организация экономического сотрудничества и развития. Акцентируется внимание на понятии «глобальная компетентность», предложенное Организацией экономического сотрудничества и развития, а также на разграничении понятий «мультикультурализм», «межкультурность» и «поликультурность». Осуществлен сущностный анализ определений зарубежных научных работников понятия «поликультурная компетентность», что засвидетельствовало его сложность и многогранность, а также единодушие исследователей в том, что это: «способность» и «качество». Представлено авторское определение поликультурной компетентности специалиста аграрной отрасли как новообразование, что, формируясь и развиваясь, приобретает внутреннюю определенность и становится качеством личности; личность, овладевая профессиональной деятельностью в аграрной отрасли, становится субъектом деятельности и приобретает способность эффективно взаимодействовать в профессиональной среде с представителями разных культурных групп и выполнять профессиональные функции в поликультурном социуме.

Ключевые слова: поликультурное образование, глобальная компетентность, поликультурность, поликультурная компетентность

Valentina Iv. Svistun,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor leading Researcher,
Ivan Chernyakhovsky National Defense University of Ukraine, Kiev

Liudmyla Iv. Makodzei,

Associate Professor, Kyiv institute of Intellectual Property and Law
of NU «OLA», Kiev

FOREIGN APPROACHES TO THE MULTICULTURAL COMPETENCE OF AGRICULTURAL SPECIALISTS

Abstract. The article presents orientations for the development and support of multicultural education of the main international organizations, such as: the UN, the Council of Europe, the European Commission, the Organization for Economic Cooperation and Development. Attention is focused on the notion of "global competence" proposed by the Organization for Economic Cooperation and Development, as well as on the delineation of the concepts of

---

"multiculturalism", "interculturality" and "multiculturalism". An essential analysis of the definitions of foreign researchers of the concept of "multicultural competence" was carried out, which testified to its complexity and versatility, as well as the unanimity of researchers in that it is: "ability" and "quality." The author's definition of the multicultural competence of a specialist in the agricultural sector as a new formation is presented, which, being formed and developing, acquires internal certainty and becomes a personality; personality, mastering professional activity in the agricultural sector, becomes a subject of activity and acquires the ability to effectively interact in a professional environment with representatives of different cultural groups and perform professional functions in a multicultural society.

Key words: multicultural education, global competence, multiculturalism, multicultural competence

Стаття надійшла до редакції 31 жовтня 2017 року

Рецензент:
доктор педагогічних наук, професор
Т.А. Борова